

KNZB Jeugdsportvisie

Zorgeloos zwemplezier

Inleiding

NOC*NSF en de sportbonden in Nederland hebben de gezamenlijke ambitie om in 2032 de sportiefste jeugd ter wereld te hebben. De KNZB steunt en deelt deze ambitie en draagt graag bij aan de Sportagenda 2032 en het jeugdsportplan 'De reis naar de sportiefste jeugd van de wereld'.

De KNZB wil de zwemsport versterken. Door een optimale sportomgeving te bieden, vanuit een brede basis naar een hoge top. Een open en veilige omgeving waarin iedereen, ongeacht leeftijd en ambitieniveau, een passende plek vindt om met plezier de zwemsport te beoefenen en zichzelf kan blijven ontwikkelen. Maar hoe creëren we dit optimale klimaat waarin plezier voorop staat? Hoe kunnen we sporters centraal stellen en hen goed begeleiden in de ontwikkeling? Hoe kunnen we de Nederlandse jeugd blijven (ver)binden en boeien om een leven lang met plezier te zwemmen? Dit zijn belangrijke vragen die ons bezig houden.

De maatschappij om ons heen verandert. We zien in de sport in het algemeen, maar zeker ook in de zwemsport, een neerwaartse trend van het aantal (jeugd)leden. Kinderen en jongeren zijn minder actief en hun motorische vaardigheden nemen al decennialang aantoonbaar af. Dat zien we ook in het zwembad. En dat terwijl in de kinderjaren de (motorische) basis wordt gelegd voor het beweeggedrag op latere leeftijd.

Een andere trend die we zien is dat verenigingen onder druk komen te staan. De verwachtingen vanuit de maatschappelijke richting verenigingen nemen toe, terwijl zij steeds meer moeite hebben om vrijwilligers (langdurig) te mobiliseren. Dit bedreigt het voortbestaan van verenigingen.

Daarnaast hebben we in de sport met enige regelmaat te maken met vervelende incidenten en grensoverschrijdend gedrag. Zo ook in de zwemsport.

De wereld is voortdurend in beweging, de zwemsport heeft de afgelopen decennia onvoldoende meebewogen. Willen we de zwemsport versterken, dan is anders kijken én anders handelen noodzakelijk. Daar is een duidelijke visie voor nodig, die we kunnen vertalen naar een concrete aanpak.

Een visie is een manier van kijken die ons helpt onze doelen voor ogen te houden. Het beschrijft onze droom en helpt ons handelen daarop aan te passen. We werpen dus niet alleen een blik op de toekomst, maar gaan ons van daaruit inzetten om deze écht waar te maken. Een leven lang zwemmen start vanuit een positieve en sportieve basis in de kinderjaren. 'Jong geleerd is oud gedaan' en dus moeten we aan de basis beginnen om een sterke zwemsport te realiseren. We richten onze aandacht op de jeugd en stellen hen hierbij centraal, zodat ze kunnen genieten van zorgeloos zwemplezier.

Vanuit deze 'KNZB Jeugdsportvisie' vragen we je naar de jeugdsport te kijken door de ogen van het kind én met oog voor het zich ontwikkelende kind.

Meer aandacht voor jeugdsport

De KNZB vindt het belangrijk met meer toewijding een gerichte aanpak op jeugdsport te ontwikkelen. Met als doel dat jeugd (vanuit de eigen motivatie) zich met plezier kan ontwikkelen door sport en bewegen. Niet alleen vandaag, maar ook morgen en overmorgen.

We voorzien dat aandacht voor jeugdsport kan leiden tot de groei van de zwemsport op de volgende elementen:

- Het boeien en binden van jeugd
- Pedagogisch-didactisch bekwaam jeugdkader
- Vitale verenigingen

Daarmee is deze KNZB Jeugdsportvisie relevant voor onszelf, maar zeker ook voor jou als sporter, ouder, trainer of bestuurder. Als we in de KNZB Jeugdsportvisie spreken van 'we' bedoelen we dus ook iedereen die bij zwemmende jeugd betrokken is, van scheidsrechter tot supporter. Samen voor zorgeloos zwemplezier!

Visie

Aandacht voor groei.

Een klimaat van aandacht

De jonge zwemsporter staat centraal in de manier waarop we onze jeugdzwemsport organiseren. We houden daarom altijd oog voor het kind, want we dragen gezamenlijk zorg voor onze sportende kinderen. We betrekken ze van jongs af aan bij de manier waarop we onze sport aanbieden en beleven. En we proberen zelf door de ogen van het kind te kijken naar hoe we onze sport organiseren en inrichten.

Dus we handelen niet vanuit een sportperspectief, niet vanuit een volwassenperspectief, maar we dagen onszelf uit vanuit een kindperspectief te kijken, te denken en te handelen. Zo hebben we oog voor wat kinderen beweegt. Dat herken je in ons beleid, in ons aanbod en in onze begeleiding.

We bieden een open en veilige sport, waarin ruimte is voor ieder kind. Daarin bieden we positieve en integrale support aan ieder kind dat de zwemsport beoefent. Zo kan de jeugd vanuit een veilige basis plezier ervaren, leren én groeien. Want dat zijn dé redenen waarom kinderen sporten.

Een klimaat van groei

Kinderen worden geboren om te bewegen, te ontdekken en grenzen te verleggen. We bieden kinderen beweging op ieders eigen niveau en binnen de eigen belevingswereld. Dat doen we vanuit een veelzijdig beweegaanbod waarin kinderen basisvaardigheden ontwikkelen die ze motivatie en vertrouwen geven om een leven lang te bewegen, bij voorkeur in het zwembad.

In de begeleiding van sportende kinderen stellen we ontwikkeling centraal, we bieden ze in iedere levensfase dat wat ze nodig hebben om te kunnen groeien als kind en als sporter. In én door de sport. Competitie en winnen zijn daaraan ondergeschikt en bieden een uitnodigende speelplaats om te leren en gemotiveerd te worden om te (blijven) sporten.

Dus we handelen niet vanuit een drang om te winnen, maar vanuit de wens om samen met plezier te sporten. Dat herken je in ons beleid, in ons aanbod en in onze begeleiding.

We bieden een sportklimaat waarin kinderen centraal staan en we bouwen van daaruit aan een brede basis van levenslang sportplezier, met ook ruimte en ontwikkelpaden om te excelleren in de top.

Leidende principes

Op basis van literatuurstudie, praktijkervaringen en consultatie onder betrokkenen kunnen we een aantal voorwaarden voor een pedagogisch sportklimaat onderscheiden. Deze nemen we als de leidende principes om een betekenisvolle beweegomgeving te creëren.

1. Het kind centraal

Kindgericht: het kind helpen te groeien en zijn eigen weg te vinden in én door de zwemsport.

2. Plezier voorop

Focus op sportplezier: omdat het dé motivatie is om aan sport te doen en daarmee een belangrijke bepalende factor van (continue) sportparticipatie. Plezier is ook een belangrijke voorwaarde om te leren want de hersenen presteren beter in een 'positief emotionele toestand'.

3. Bewuste en bewaame begeleiding

Positieve coaching vanuit een pedagogische relatie: een adequate reactie van een trainer of coach op de wensen en behoeften van kinderen die worden gecoacht. Communicatie en interactie zijn gebaseerd op wederzijds begrip en respect.

4. Een veilige basis

Sociale veiligheid: bescherm kinderen tegen risicofactoren, schade en grensoverschrijdend gedrag, en bied een lerende omgeving waarin fouten maken mag.

Totstandkoming

Deze KNZB Jeugdsportvisie is tot stand gekomen met behulp van wetenschappers, ervaringsdeskundigen en betrokkenen bij de jeugdzwemsport uit alle geledingen. De visie is inhoudelijk gebaseerd op de theorie van een 'pedagogisch sportklimaat' (Schipper-Van Veldhoven, 2016).

Een pedagogisch sportklimaat wordt gedefinieerd als een sportklimaat waarbij het kind centraal staat. Er wordt gefocust op ontwikkeling in en door sport, gericht op plezier en vanuit een zorgzame en sociaal veilige basis. Hierbij sluit het sport- en beweegaanbod aan bij de behoeften en ontwikkelingsfasen van kinderen. Deze definitie is gebouwd op een wetenschappelijk fundament bestaande uit vier pilaren: zorgzaam, sociaal veilig, ontwikkelingsgericht en motiverend.

De eerste twee pilaren brengen we in onze visie samen onder een 'klimaat van aandacht' (pedagogisch handelen). De laatste twee pilaren brengen we in onze visie samen onder een 'klimaat van groei' (didactisch handelen). Want we geloven erin dat wat je aandacht geeft groeit. Zo gaan we samen werken aan een optimaal ontwikkelklimaat voor kinderen in onze sport. Zodat kinderen in onze zwemsport mogen groeien als kind én als sporter, en dat het aantal kinderen dat onze zwemsport beoefent mee mag groeien.

Zorgzaam klimaat

gebaseerd op theorieën rondom 'caring climate' (o.a. Fry & Gano-Overway, 2010)

Kinderen willen het gevoel hebben ergens bij te horen. Daarom is het belangrijk dat ook in de sport relationele en sociale vermogens, zoals onderlinge betrokkenheid en zorgen voor elkaar bewust worden ontwikkeld. De relatie tussen de trainer als 'opvoeder' en het kind is hierbij essentieel. Het vraagt om zelfreflectie van volwassen begeleiders, dat zij in de spiegel kijken en zich afvragen 'wat is mijn stijl van begeleiden?' en 'wat heeft dit kind nodig?'. Dit vraagt goede communicatieve vaardigheden en goed voorbeeldgedrag van volwassen begeleiders in en rondom de club.

Denk hierbij ook aan acties op het gebied van bewustwording en opleiding van begeleidend jeugdsportkader.

Sociaal veilig klimaat

gebaseerd op theorieën rondom 'safeguarding in sports' (o.a. Lang & Harthill, 2015)

Vanuit een gevoel van veiligheid wordt een optimaal leerklimaat ervaren door kinderen. Een kind moet zichzelf kunnen zijn in een omgeving die psychische en fysieke veiligheid garandeert. Dit vraagt van de begeleiding een goed inzicht in groepsdynamische processen en het bespreekbaar maken van gedragsproblemen. Daarop inspelen schept vertrouwen en helpt grensoverschrijdend gedrag voorkomen. Het vraagt van de club om een optimaal preventief en repressief beleid, met duidelijke spelregels, zodat men weet wat te doen als een incident plaatsvindt.

Denk hierbij ook aan acties op het gebied van het stellen van basiseisen en opleiding begeleidend jeugdsportkader op het gebied van integriteit.

Ontwikkelingsgericht klimaat

gebaseerd op de Positieve Jeugdontwikkeling-theorie (Fraser-Thomas et al., 2005)

Er is een omgeving nodig die op een goede wijze de (holistische) ontwikkeling van kinderen ondersteunt. Een passend en flexibel (individueel) sportaanbod, waarbij trainers en coaches aandacht geven aan motorische, sociale en persoonlijke verschillen in het ontwikkelingsniveau van álle kinderen. Dit vraagt erom een juist evenwicht te vinden tussen 'willen winnen' en 'persoonlijke ontwikkeling', tussen investeren in de beste teams en talenten en in alle andere kinderen. Alle jeugdigen hebben recht op goede didactische begeleiding en een passend aanbod. Op clubniveau vraagt dit dus om het aanstellen van goede trainers en coaches waarin je investeert en dat wordt nagedacht over het aanbod.

Denk hierbij ook aan acties op het gebied van het organiseren van een veelzijdig beweeg- en zwemaanbod en meer passende wedstrijdvormen.

Motiverend klimaat

gebaseerd op o.a. de zelfdeterminatietheorie (Ryan & Deci, 2000)

Plezier is met stip de allerbelangrijkste reden voor kinderen om te (blijven) sporten. Plezier ontstaat als je iets goed kunt of positief wordt bekrachtigd. Dit vraagt om veel en positieve aandacht van trainers en coaches tijdens het leerproces en aan het toeschrijven van het behalen van successen aan eigen kracht. Ook dit vraagt om goede didactische begeleiding voor alle jeugdigen.

Denk hierbij ook aan acties op het gebied van positief coachen.

Denkkader

Deze vier pilaren kunnen gezien worden als denkkader om zo het jeugdsportklimaat te optimaliseren. De vier pilaren samen worden het pedagogisch sportkompas genoemd (Bronkhorst e.a., 2021), ook wel het *Jeugdsportkompas* genaamd.

